

HIV/Aids – ett växande

När HIV/Aids nämns i samband med ett utvecklingsland tänker nog de flesta på någon av Afrikas hårt drabbade regioner. I Afghanistan har ännu inte HIV/Aids spridit sig nämnvärt, men utvecklingen visar på ett ökat antal insjuknanden den senaste tiden. Tanken på att det dödliga viruset får fotfäste i landet är skrämmande. Isolerade byar, brist på information samt en utbredd och bitvis sträng konservatism gällande kvinnors och mäns sexualitet försvårar arbetet med spridandet av HIV/Aids-information i Afghanistan. Dr Naqibullah Safi, HIV/Aids-expert på Afghanistans hälsoministerium berättar om situationen i Afghanistan i dag.

TEXT: NAQIBULLAH SAFI*

ÖVERSÄTTNING: MARKUS HÅKANSSON

Förekomsten av HIV/Aids och andra sexuellt överförbara sjukdomar i Afghanistan är svår att uppskatta.

De få fakta som ändå finns, baseras på uppgifter från Afghanistans centrala blodbank. Världshälsoorganisationen (WHO) uppskattar att omkring 20 000 blodtransfusioner görs varje år i Afghanistan, men enligt landets blodbanker rör det sig istället om cirka 60 000. Till dags dato har man bland dessa funnit 31 fall av HIV/Aids. Innan 2004 hade man aldrig registrerat ett enda aidsrelaterat dödsfall. 2004 fanns tre kända dödsfall på grund av aids. Enligt WHO och FN-organet UNAIDS uppskattas i dag antalet HIV-positiva i landet till mellan 600 och 700 – lågt räknat.

Undermålig infrastruktur inom sjukvården, bristande kunskap samt otillräckliga resurser och kliniker uppges vara de främsta orsakerna till att man även inom vården slirar på försiktighetsåtgärderna. På flera sjukhus återanvänder man sprutor och inte sällan råder det en påfallande brist på annan vital sjukhusutrustning.



Dr Naqibullah Safi, HIV/Aids-expert på Afghanistans hälsoministerium på sitt kontor i Kabul.

Narkomaner utgör som i många andra länder en högriskgrupp och särskilt väl stämmer detta in på Afghanistan – världens största opiumproducent. Det finns i dag ingen nationell statistik för opiumanvändandets utbredning i Afghanistan, men enligt vissa källor uppgår opiumberoendet i landets norra provinser till så mycket som 20–30 procent av befolkningen. I hela landet, uppskattar departementet för narkotikabekämpning, finns cirka en halv miljon narkotikaberoende människor.

Afghanistan står för tre fjärdele av världens opiumproduktion. I dag producerar landet 3 400 ton råopium per år, vilket är en drygt 100-procentig ökning sedan 1990. Ökningen har lett till att såväl tillgängligheten som efterfrågan på opium ökat lavinartat i det afghanska samhället.

Traditionellt har opium använts i medicinskt syfte, särskilt för att lindra smärta och hosta. Turkmenier och tadjiker har en tradition att även använda opium av sociala skäl som till exempel för att höja arbetskapaciteten eller öka sexlusten.

Som på så många andra områden är kvinnorna mer utsatta än männen. Analfabetismen är utbredd i Afghanistan och särskilt gäller detta kvinnor och flickor. Detta medför att kvinnorna har svårare att ta till sig den information om HIV/Aids som ändå finns. Det faktum att kvinnan traditionellt sett är underställd mannen bidrar också till kvinnornas utsatthet.

Vad gör regeringen?

Den utvärdering som hälsoministeriet låtit göra pekar just ut ett av huvudproblemen som brist på information. Ministeriet har de senaste två åren börjat ta sig an frågan på allvar genom ett kontrollsystem som bland annat letar nya kanaler för spridning av HIV/Aids-information. Man har hållit utbildningar och workshops för att upplysa om problematiken. Men alltjämt finns mycket att förbättra och effektivisera.

Den största utmaningen handlar om trovärdighet – allmänheten verkar nästan tro att HIV/Aids inte existerar i Afghanistan och ser det således

problem



PETER ASPLUND

inte som ett hot, man tar helt enkelt inte problemet riktigt på allvar.

Än värre är att vårdpersonal inte sällan tar för lätt på information om HIV/Aids-situationen i landet. Detta förhållningssätt utgör, enligt hälsoministeriet, i sig självt det största hotet mot den afghanska befolkningen.

Afghanistans regering handskas försiktigt med HIV/Aids-frågan. 2003 startade hälsoministeriet för första gången ett kontrollprogram för HIV/Aids/STI (STI står för Sexually Transmitted Infections – sexuellt överförbara sjukdomar). Syftet med programmet är bland annat att samla in och sprida information om sexuellt överförbara sjukdomar, öka medvetenheten samt skapa möjligheter för samarbete i syfte att sprida kunskap till olika arbetsplatser. Ett annat viktigt uppdrag som åligger programmet är att skapa en dialog med de religiösa institutionerna och här har många positiva framsteg gjorts den senaste tiden. ■

* **Dr Safi** återkommer i nästa nummer av Afghanistan-nytt. Då berättar han mer om HIV/Aids-problematiken och hur hälsoministeriet arbetar i praktiken.